

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МИСТЕЦЬКИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК УМОВА РЕАЛІЗАЦІЇ МЕТИ ЗАГАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

INTRODUCTION OF INNOVATIVE ART TECHNOLOGIES AS A CONDITION FOR ACHIEVING THE GOAL OF GENERAL MUSIC EDUCATION

У статті представлено окремі поширені у світі інноваційні мистецькі технології, які успішно застосовують у закладах загальної середньої освіти (далі – ЗЗСО), а також особливості їх використання у процесі загальної музичної освіти в умовах розвитку інформаційного суспільства та глобалізації. Розкрито значення даних технологій для залучення сучасних школярів останнього покоління, позначеного в літературі як покоління «Альфа», до якісних творів різноманітних жанрів, стилів і форм класичної, народної та легкої (естрадної) музики. Виявлено основні суперечності, що склалися в процесі підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, та стосуються опанування ними даними технологіями, а також умінням застосовувати їх на уроках та під час позаурочної творчої роботи із метою формування в сучасних школярів музичної культури достатнього рівня. Розглянуто сутність феномену освітніх інноваційних мистецьких технологій, поширених у світі, зокрема мультимедійних, аудіовізуальних технологій, які найчастіше використовують у роботі із сучасними школярами, віднесені до покоління «Альфа». Відзначено, що проблема опанування вказаних технологій майбутніми вчителями музичного мистецтва та набуття ними вміння професійно, системно використовувати дані технології під час роботи із сучасними школярами набуває особливої актуальності, й тому є важливим завданням закладів професійної мистецько-музичної освіти. Висвітлено проблеми застосування даних технологій через відсутність в багатьох ЗЗСО спеціалізованих мистецько-музичних кабінетів, необхідного електронного обладнання тощо. Зроблено висновок відносно важливості підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до ефективного впровадження інноваційних мистецьких технологій на уроках музичного мистецтва та під час позаурочної музично-творчої роботи в умовах розвитку інформаційного суспільства та глобалізації.

Ключові слова: інноваційні мистецькі (мультимедійні, аудіовізуальні) технології,

музична культура, загальна музична освіта, школярі покоління «Альфа».

The article presents some of the world's widespread innovative artistic technologies that are successfully used in the institutions of general secondary education, as well as the features of their use in the process of general music education in the context of the development of the information society and globalization. The importance of these technologies for attracting modern schoolchildren of the last generation, designated in the literature as the «Alpha» generation, to high-quality works of various genres, styles and forms of classical, folk and light (pop) music is revealed. The main disagreements that have developed in the process of training future teachers of musical art and concerning their mastery of innovative artistic technologies, as well as the methods of introducing these technologies in order to form a sufficient level of musical culture among modern schoolchildren are revealed. The essence of the phenomenon of educational innovative art technologies, widespread in the world, in particular multimedia, audiovisual technologies, which are most often used in the work with modern schoolchildren, referred to as «Alpha» generation, is considered. It is noted that the issue of mastering of the specified technologies by future teachers of musical art gains special relevance and therefore is an important task of the institutions of professional art and music education. The problems with using these technologies, caused by lack of art and music classrooms, necessary electronic facilities, etc. in many general secondary education institutions, are considered. The conclusion is made about the importance of preparing future musical art teachers for the effective implementation of innovative artistic technologies at musical art lessons and during extracurricular musical-creative work in conditions of development of information society and globalization.

Key words: innovative artistic (multimedia, audiovisual) technologies, music culture, general secondary education, schoolchildren of the «Alpha» generation.

УДК 37.02

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2022/44/2.7>

Хан Хуйюнь,

аспірантка кафедри музичного мистецтва і хореографії

Державного закладу

«Південноукраїнський національний педагогічний університет

імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми. Спостереження за роботою ЗЗСО та аналіз досліджень у галузі загальної музичної освіти відносно реалізації її головної мети – формування в сучасних школярів музичної культури достатнього рівня в умовах розвитку інформаційного суспільства та глобалізації, показує, що останніми роками в Україні виникла проблема підвищення якості методико-технологічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, особливо що стосується опанування ними інноваційних мистецьких технологій, зокрема мультимедійних, аудіовізуальних технологій. Аналіз результатів виконання відповідних освітньо-професійних програм (ОПП) та робочих програм (РП)

зі спеціальностей 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво на факультетах мистецько-музичної освіти показує, що більшість здобувачів вищої освіти – майбутніх бакалаврів і магістрів, успішно оволодівають достатнім та високим рівнем компетентностей із фахових дисциплін. Ідеться про вокально-хорову, диригентську, інструментально-виконавську, музично-теоретичну, музикознавську тощо підготовку. Одночасно, рівень професійного опанування майбутніми вчителями даного профілю інноваційних мистецьких технологій, зокрема мультимедійних, аудіовізуальних, залишається недостатнім для ефективною реалізації в ЗЗСО мети

загальної музичної освіти, в тому числі використання вказаних технологій в перебігу уроків мистецько-музичних дисциплін та під час позаурочної музично-творчої роботи з учнями, віднесеними до покоління Альфа. У даний час багато лекційних і практичних (семінарських) занять із майбутніми вчителями музичного мистецтва на відповідних факультетах проводиться з використанням традиційних, занадто застарілих методик, із недостатнім застосуванням інноваційних мистецьких технологій. Проблема підсилюється ще тим, що під час виробничої педагогічної практики майбутні бакалаври та магістри, часто позбавлені можливості застосовувати в роботі зі школярами вказані технології у зв'язку з відсутністю в багатьох ЗЗСО, навіть у великих містах, необхідних матеріальних умов – спеціалізованих навчальних кабінетів, необхідного обладнання (комп'ютерів, мультимедійних дошок, проєкторів тощо).

Таким чином, питання підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до опанування освітніх інноваційних мистецьких (мультимедійних, аудіовізуальних) технологій, поширених у світі, а також оволодіння методикою їх ефективного використання в роботі зі школярами покоління «Альфа», набуває особливої актуальності.

Аналіз відповідних наукових джерел та дослідження роботи сучасних ЗЗСО свідчать, що у процесі реалізації загальної музичної освіти в умовах суттєвої зміни світового соціокультурного середовища, загострилися певні **суперечності**: між важливістю суттєво покращити ефективність загальної музичної освіти у ЗЗСО та застарілими методиками її реалізації; між необхідністю залучення сучасних школярів до якісних творів різноманітних жанрів, стилів і форм класичної, народної та легкої (естрадної) музики та недостатньою підготовкою до цієї роботи багатьох учителів, які мають відношення до цієї важливої місії.

Мета статті полягає в аналізі й узагальненні наукових досліджень стосовно феномену найбільш поширених у світі освітніх інноваційних мистецьких технологій, та вимог щодо підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до впровадження даних технологій у процесі загальної музичної освіти.

Методи дослідження. З метою реалізації даного дослідження використано комплекс взаємопов'язаних теоретичних і емпіричних методів, а саме: теоретичний аналіз опублікованих наукових та науково-методичних джерел, а також методи педагогічного спостереження й порівняння.

Виклад основного матеріалу. Розвиток інформаційного суспільства та глобалізація, які суттєво змінили соціокультурну ситуацію у світі, надалі освітнім інноваційним технологіям, зокрема цифровим інформаційно-комунікативним технологіям, важливу роль в організації освітнього процесу

в сучасних ЗЗСО. Насамперед це стосується мультимедійних та аудіовізуальних технологій, без використання яких сьогодні організація освіти будь-якого рівня не може бути продуктивною.

У наукових роботах останнього часу поняття «мультимедіа» (від лат. *multum* та *medium*) розуміється як сумісне (одночасне) застосування інформації різних форм і типів у єдиному цифровому об'єкті в результаті її обробки за допомогою ІТ технологій. Другими словами, мультимедіа – це взаємодія візуальних та аудіо ефектів під управлінням інтерактивного програмного забезпечення з використанням сучасних технічних засобів [7]. Мультимедійні технології дозволяють програмно поєднати інформаційні слайди текстового, графічного, звукового, візуалізаційного та анімаційного характеру з моделюванням процесів, що вивчаються. Це дає можливість реалізувати на новому якісному рівні класичний принцип дидактики – принцип наочності (*Там само*).

У наш час мультимедійні освітні технології широко застосовують у процесі загальної мистецько-музичної освіти, що здійснюється в сучасних ЗЗСО. Глобальне поширення інтернет-мережі за останні роки спричинило «радикальну зміну світового соціокультурного середовища та загального музично-естетичного ландшафту» [3], чим забезпечило вільний доступ людей, зокрема школярів, до різноманітної музики, в тому числі до комерційної, низькопробної музики, яка не несе художньо-естетичної цінності, а навпаки, є засобом музичного антивиховання. Тому головною метою загальної музичної освіти в нових соціокультурних умовах є формування музичної культури школярів – дітей покоління «Альфа», яка по суті має бути для них своєрідним імунітетом від музичного безкультур'я та пошлості [8].

Як відомо, діти, які народилися в часи поширеної інтернет-мережі «істотно відрізняються від їх батьків і педагогів своїми психо-фізіологічним і психологічним характеристиками» [8]. Дослідники відзначають наявність у цих дітей так званого «кліпового» мислення. Школярі покоління «Альфа» відрізняються від дітей минулих поколінь «художніми смаками й уподобаннями, а головне – особливостями сприйняття будь-якої інформації, в тому числі і творів музичного мистецтва», у процесі якого в них занадто домінує зоровий аналізатор, що негативно позначається на сприйнятті музики «на слух», без наявності відеозапису виконання [8].

Реалізація мети загальної музичної освіти покладено насамперед на вчителів музичного мистецтва ЗЗСО та пов'язано з масовим залученням сучасних школярів покоління «Альфа» до сприймання й елементарного аналізу якісних творів музичного мистецтва різних жанрів, стилів і форм, класичної, народної та легкої (естрадної) музики,

що значною мірою стало можливим завдяки широкому застосуванню інноваційних мистецьких технологій.

Використання освітніх мистецьких мультимедійних технологій, зокрема аудіовізуальних технологій, у процесі реалізації мети загальної музичної освіти, розглядається теорією та методикою викладання навчальних дисциплін «Музичне мистецтво» та «Мистецтво» як об'єктивна вимога культурного розвитку та важливий аспект педагогічної діяльності вчителів мистецько-музичного профілю. В інформаційному просторі XXI століття, що характеризується проникненням аудіовізуальних технологій у будь-які сфери людської діяльності, кожен педагог, який працює в галузі мистецько-музичної освіти, має засвоїти дані технології та способи їх застосування. Здатність педагога-музиканта, його готовність реалізувати ефективну музично-педагогічну практику з упровадженням інноваційних мистецьких мультимедійних технологій, включно аудіовізуальні технології, є, по суті, універсальним, базовим і своєчасним шляхом до активного творчого процесу пізнання навколишньої дійсності. У даному контексті розвиток, опанування й системне застосування вчителями музичного мистецтва даних технологій стає їх пріоритетним методологічним, технологічним і методичним завданням у галузі художньо-естетичного виховання в цілому [1].

У дослідженнях, присвячених проблемі використання в науці, освіті й мистецтві аудіовізуальних технологій (С. П. Полозов, Г. Р. Тараєва, А. В. Федорів та ін.), вони розглядаються як сукупність нових методів, аудіовізуальних засобів, що забезпечують збір, зберігання, переробку й поширення аудіовізуальної інформації [9].

Особливою характеристикою аудіовізуальних технологій є осмислене об'єднання звуку та зображення (часто з додатковим текстом, анімацією та іншими засобами звукоглядного синтезу). Цей процес, як правило, здійснюється та варіюється в електронній системі (комп'ютер, екранні види мистецтва та інші телекомунікаційні об'єкти). До аудіовізуальних технологій у наукових дослідженнях останнього часу відносять різноманітні презентативні, тренажерні, довідкові, креативні комп'ютерні програми, що використовують звук та зображення, цифрові (електронні) освітні ресурси, які функціонують у комп'ютерному мультимедійному середовищі, а також екранні мистецтва (кіно, телебачення, відео) та низка інших технологій, що об'єднують зорові та слухові компоненти сучасного інформаційного середовища [10].

З метою покращення процесу сприймання сучасними школярами музичних творів, створення під час уроку «ефекту присутності» (за допомогою відеозаписів концертів, вистав музично-драматичних театрів тощо), особливо продуктивним

є впровадження мультимедійних (аудіовізуальних) технологій, які забезпечують візуалізацію даних творів за допомогою відеозапису. Сучасні дослідження доводять, що «візуалізація процесу виконання музичних творів, особливо музично-драматичних (оперних, балетних) вистав, мюзиклів, концертів тощо у форматі відео, є провідним засобом» упровадження інноваційних мистецьких технологій, «якими потрібно користуватись усім учителям музичного мистецтва» [8]. Практичний досвід учителів музичного мистецтва, які викладають у сучасних ЗЗСО, доводить, що використання мистецьких мультимедійних технологій (демонстрація слайдів, комп'ютерних презентацій, відповідних фото, відеоматеріалів тощо) «допомагає довше утримувати увагу учнів, пробуджує в сучасних школярів живий інтерес до музичного мистецтва, формує гарний художній смак», що є дуже важливим аспектом роботи з формування у школярів музичної культури достатнього рівня [8].

У практиці здійснення загальної музичної освіти в сучасних ЗЗСО традиційним стало використання презентаційних програм (комп'ютерних презентацій), створених у програмі PowerPoint. Учителі музичного мистецтва відзначають корисні результати під час застосування даних технологій, вказують на можливість ефективного закріплення школярами відповідної навчальної інформації, зокрема відомостей про видатних композиторів, виконавців, відомі музичні твори тощо у стислий час. Завдяки вказаним технологіям вдається створити на уроці творчу мистецько-музичну атмосферу, занурити дитину в певне емоційне історично-художнє середовище, що представляє музичну культуру відповідної історичної доби. Це здійснюється завдяки поданню аудіовізуального матеріалу (нотного тексту, аудіо- та відеофайлів, комп'ютерних програм, образотворчого матеріалу, таблиць, схем та ін.). Методично правильно створені презентації допомагають школярам цілісно сприймати музичний твір у контексті композиторського стилю, активізують їх самостійну інтелектуальну та творчу діяльність, підвищують навчальну мотивацію. Разом із цим, дослідники підкреслюють, що творчий процес, «розгортається для кожної людини по-різному, залежно від індивідуальних якостей, характеру емоційної сфери, наявності особистого досвіду» [6].

Аналіз досліджень та освітня практика доводять, що використання аудіовізуального ресурсу суттєво сприяє реалізації мети загальної музичної освіти – формування музичної культури школярів покоління «Альфа» як на уроках, так і під час позаурочної музично-творчої роботи [8].

Таким чином, правильне, методично грамотне використання інноваційних мистецьких технологій у процесі реалізації мети загальної музичної освіти в сучасних ЗЗСО, є інструментарієм

продуктивним і доцільним з точки зору сучасної методичної науки. Сучасні дослідники довели, що застосування вказаних технологій сприяє розвитку музичних здібностей учнів, набуттю в них культурної (ключової) компетентності, а також міжпредметних (наскрізних) мистецьких і предметних (музичних) компетентностей, що є шляхом до формування в сучасних школярів музичної культури достатнього рівня (Л. Вершиніна, Го Цзюнь, Л. Заря, Т. Зятямина, М. Федорець, Хан Хуйюнь та ін.).

Аналіз наукової літератури та проведене дослідження показує, що далеко не всі практикуючі вчителі музичного мистецтва опанували інноваційні мистецькі технології, зокрема, мультимедійні, аудіовізуальні технології, та навчилися ефективно застосовувати їх на уроках музичного мистецтва та під час позакласної музично-творчої роботи. Проблема застосування даних технологій у процесі загальної мистецької освіти ускладнена ще й тим, що в багатьох ЗЗСО взагалі відсутні навчальні мистецько-музичні кабінети, не кажучи навіть про спеціалізовані навчальні кабінети з необхідним електронним обладнанням. Опитування, проведене серед учителів музичного мистецтва ЗЗСО міста Одеси та Одеської області, показало, що майже половина з них вимушені проводити свої уроки в навчальних кабінетах з інших предметів (української мови, математики, початкових класів тощо), де відсутні навіть музичні інструменти. Це помітно знижує якість викладання даної дисципліни та перешкоджає реалізації мети загальної музичної освіти в умовах нового соціокультурного середовища.

Проведене дослідження також висвітлює проблему у процесі методико-технологічної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. Спостереження за перебігом лекцій і практичних занять на декількох факультетах музичної та хореографічної освіти показали, що більшість викладачів практично не використовують інноваційних мистецьких технологій під час викладання фахових дисциплін та проводять заняття застарілими методами. В навчальних аудиторіях багатьох з указаних факультетів не створені матеріальні умови у вигляді відповідного електронного обладнання та швидкісного інтернету, всупереч тому, що опанування інноваційних мистецьких технологій майбутніми вчителями музичного мистецтва та набуття ними вміння професійно й системно використовувати дані технології під час роботи зі школярами покоління «Альфа», – є важливим завданням сучасних закладів професійної мистецько-музичної освіти. У зв'язку з цим дослідники

вказують на необхідність підготовки «учителів нового покоління, здатних до продуктивної праці із сучасними школярами покоління «Альфа», що потребує модернізації всієї системи викладання й навчання на спеціалізованих мистецько-музичних факультетах [8].

Висновки. Багато практикуючих учителів музичного мистецтва ЗЗСО недостатньо володіють освітніми інноваційними мистецькими технологіями, зокрема мультимедійними й аудіовізуальними технологіями, не засвоїли методику впровадження даних технологій на уроках музичного мистецтва та під час позаурочної музично-творчої роботи. Одночасно в багатьох ЗЗСО відсутні спеціалізовані навчальні мистецько-музичні кабінети з відповідним технічним обладнанням, необхідним для їх застосування.

Опанування даних освітніх інноваційних мистецьких технологій майбутніми вчителями музичного мистецтва та набуття ними вміння професійно й системно використовувати дані технології під час роботи із сучасними школярами, – є важливим завданням закладів професійної мистецько-музичної освіти, пов'язаним із реалізацією мети загальної музичної освіти в нових соціокультурних умовах.

Чимало викладачів спеціалізованих мистецько-музичних факультетів у процесі викладання фахових музично-педагогічних дисциплін недостатньо використовують інноваційні мистецькі технології, зокрема мультимедійних та аудіовізуальних технологій, нерідко у зв'язку з відсутністю в навчальних аудиторіях відповідного технічного обладнання.

У даний час не вирішено питання професійного оволодіння освітніми інноваційними мистецькими технологіями майбутніми вчителями музичного мистецтва – здобувачами освіти зі спеціалізованих мистецько-музичних факультетів, а також набуття ними вміння професійно й системно використовувати дані технології під час роботи зі школярами, віднесеними до покоління «Альфа», що є важливим та обов'язковим завданням сучасних закладів професійної мистецько-музичної освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Величко Ю. В., Милицина О. В. (2018). *Аудиовізуальні технології обучения в практике вузовской подготовки педагогов-музыкантов*. URL: https://vestnik.tspu.edu.ru/archive.html?year=2018&issue=6&article_id=7044
2. Вершиніна Л. Х. (2013). *Мультимедійні технології на уроках музики*. URL: <https://videouroki.net/razrabotki/multimediyni-tekhnologii-na-urokakh-muzichnogo-mistetstva.html>
3. Го Цзюнь (2021). Інноваційні мистецькі технології як засіб формування культурної компетент-

ності сучасних школярів. *Музична та хореографічна освіта в контексті культурного розвитку суспільства* : матеріали і тези VII Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених та студентів, Т. 1. С. 70–73.

4. Заря Л. О. (2013). Використання мультимедійних технологій на уроках музичного мистецтва. *Наукові записки кафедри педагогіки*. Вип. XXXIII. С. 111–116.

5. Зятямина Т. (2006). Комп'ютерні технології на уроці музики. *Мистецтво в школі*. № 5. С. 41–43.

6. Милицина О. В. (2014). Возможности использования субъектного опыта личности в процессе музыкально-исполнительской подготовки обучающихся. *Наука и образование в XXI веке* : сб. науч. трудов по материалам Международной науч.-практ. конф. Консалтинговая компания «Юком». С. 111–113.

7. Отеген Г., Акзулла Л., Туреханова С. (2017). *Применение мультимедиа технологий в образовательном процессе*. Кызылординский государственный университет им. Коркыт Ата. Казахстан. URL: <https://expeducation.ru/ru/article/view?id=11491>

8. Федорець М., Го Цзюнь. (2020). Актуальні питання підготовки майбутніх учителів до формування музичної культури сучасних школярів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 8 (102). С. 485–495.

9. Федоров А. В. (2007). *Терминология медиа-образования*. URL: window.edu.ru/window/catalog?p_mode=1&p_rid=8302&p_rubr=2.2.77.1.7.

10. Тараева Г. Р. (2007). *Компьютер и инновации в музыкальной педагогике*. М. : Классика-XXI.